

1
Republika Hrvatska
Županijski sud u Splitu
Split, Gundulićeva 29a

Poslovni broj: GŽ-413/2024-3

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E

P R E S U D A

Županijski sud u Splitu, kao drugostupanjski sud, u vijeću sastavljenom od sudaca ovoga suda i to Nedičke Radić kao predsjednice vijeća, te Miha Mratovića (suca izvjestitelja) i Mirjane Rubić kao članova vijeća, u pravnoj stvari G. K., OIB: ... iz S., zastupanje po punomoćniku N. K., odvjetnici u Z. protiv tuženika R. A. d.d., Z., OIB:..., iz Z., zastupanog po punomoćniku I. G., odvjetniku u Z., radi utvrđenja, odlučujući o tužiteljčinoj žalbi, protiv presude Općinskog građanskog suda u Zagrebu od 22. svibnja 2023. pod poslovnim brojem P-5466/2022-22, u sjednici vijeća održanoj 15. veljače 2024.,

p r e s u d i o j e

Odbija se tužiteljčina žalba kao neosnovana i potvrđuje presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu od 22. svibnja 2023. pod poslovnim brojem P-5466/2022-2.

Obrazloženje

1. Prvostupanjski presudom odbijen je kao neosnovan u cijelosti tužbeni zahtjev kojim se tražilo utvrditi ništavim (ništetnim) ugovor o kreditu sklopljen 30. kolovoza 2007. u Zagrebu između tužitelja i tuženika, a kojim ugovorom o kreditu je tuženik kao kreditor stavio na raspolaganje tužiteljici kao korisniku kredita iznos od 27.840,35 švicarskih franaka (CHF) po srednjem tečaju kreditora na dan korištenja kredita.
2. Ujedno je odlukom o troškovima postupka obvezana tužiteljica naknaditi tuženiku parnični trošak u iznosu od 1181,56 Eur.
3. Protiv prvostupanjske presude pravovremeno se žali tužiteljica osporavajući presudu zbog pogrešne primjene materijalnog prava, a koji žalbeni razlog je propisan odredbom članka 353. stavak 1. točka 3. Zakona o parničnom postupku (dalje ZPP – "Narodne novine", broj 53/91, 91/92, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 114/22 i 155/23) s prijedlogom da se presuda preinači i predmetni ugovor o kreditu proglašni ništetnim te naloži tuženiku naknaditi tužiteljici parnični trošak odnosno podredno da se presuda ukine te predmet vrati prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje.
4. Tuženik nije podnio odgovor na žalbu.
5. Žalba nije osnovana.
6. Predmet postupka između stranaka jest tužiteljčin zahtjev za utvrđenjem ništavosti (ništetnosti) ugovora o kreditu koji bi 30. kolovoza 2007. tužiteljica sklopila s tuženikom, a kojim ugovor je tuženik kao kreditor stavio na raspolaganje tužiteljici kao korisniku kredita iznos od 27.840,35 CHF po srednjem tečaju kreditora na dan korištenja kredita.
7. U ovom konkretnom predmetu prvostupanjski sud je već donio presudu 4. studenog 2016., a koja presuda je bila potvrđena odlukom ovog suda od 13. srpnja 2017., no i prvostupanjska i drugostupanjska presuda ukinute su rješenjem Vrhovnog suda od 4. svibnja 2022. pod poslovnim brojem Rev-2789/2017.
8. Citiranjem odlukom Vrhovnog suda odgovoreno je na pitanja je li odluka u kolektivnom potrošačkom sporu obvezujuća za niže sudove u pojedinačnom postupku, te je li sud kada ocjenjuje poštenost odredbe u financijskom potrošačkom ugovoru u smislu njezine jasnoće, razumljivosti i uočljivosti istu treba cijeliti samo gramatički ili je potrebno da sud utvrdi je li potrošač mogao procijeniti ekonomske posljedice koje iz toga proizlaze.

9. Međutim, s obzirom da je u drugom predmetu P-6325/2014, u međuvremenu, pravomoćno, odlučeno da je nišetna i bez pravnog učinka dio odredbe članka 2. stavak 1. Ugovora o kreditu a koji dio odredbe glasi: "promjenjiva, u skladu s odlukom o kamatnim stopama kreditora", te da je u drugom predmetu pod poslovnim brojem P-836/2022 odbačen tužba tužiteljice u dijelu zahtjeva kojem se predlaže utvrđenje nišetnim odredaba ugovora o kreditu kojim bi se ugovorila otplata po srednjem tečaju tuženika za CHF, važećem na dan dospijeca, to je s obzirom na tužiteljčinu žalbu kojom ista ne osporava utvrđeno činjenično stanje sporno je kao prvo je li se radi o presuđenoj stvari, odnosno o litispendenciji, a prvostupanjski sud prigovor litispendencije, odnosno presuđene stvari odbija, jer smatra da se ne radi o sporovima istog identiteta.

10. Zaključak prvostupanjskog suda kako se ne radi o presuđenoj stvari odnosno o litispendenciji kao pravilan prihvaćan i ovaj sud.

11. Odbrom članka 20. točka 1. Zakona o sudovima ("Narodne novine" br. 28/13, 33/15, 82/15, 82/16, 67/18, 126/19, 130/20, 21/22, 60/22 i 16/23) propisano je kako Vrhovni sud osigurava jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u njegovoj primjeni.

12. Vrhovni sud u svojoj odluci Gzz-105/2002 zauzeo je pravno shvaćanje po kojem ne samo da nema identiteta između zahtjeva za utvrđenje djelomične nišetnosti i zahtjeva za utvrđenje nišetnosti cijelog pravnog posla, već čak što više da stranka ne može s uspjehom podnositi zahtjev za utvrđenje djelomične nišetnosti određenog pravnog posla ako je cijeli pravni posao nišetan.

13. Stoga je valjano prvostupanjski sud zaključio kako okolnost da su se vodili posebni postupci za utvrđenje nišetnosti dijela ugovora o kredita i to u onome dijelu u kojem je omogućeno kreditoru da sam mijenja kamatnu stopu, odnosno da sam određuje mjesečne anuitete na način da određuje srednji tečaj za CHF važećim na dan dospijeca ne znači da bi postojao identitet između parnica, te ove parnice u kojoj se traži utvrđenje nišetnosti cijelog pravnog posla.

14. Nadalje, prvostupanjski sud je zaključio, a s obzirom na citirane parnice, kao i na činjenicu da je tužiteljica zaista potrošač kako je nišetna i ugovorna odredba o promjenjivoj kamatnoj stopi, a što je i, dakle, utvrđeno pravomoćnom presudom pod poslovnim brojem P-6325/2014 od 29. lipnja 2017. pred Općinskim građanskom sudom u Zagrebu, dok je prvostupanjski sud kao prethodno pitanje i utvrdio nišetnim ugovorne odredbe o valutnoj klauzuli.

15. Međutim, prvostupanjski sud je zaključio kako nišetnost navedenih ugovornih odredaba ipak za sobom ne povlači nišetnost cijelog ugovora koji je sklopljen između stranaka jer isti može opstati i bez navedenih odredaba u smislu odredbe članka 324. stavak 1. Zakona o obveznim odnosima (dalje ZOO – "Narodne novine", broj 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18, 126/21, 114/22, 156/22 i 155/23), a u svezi odredba članka 1021. ZOO-a.

16. U biti, tužiteljica u žalbi osporava pravni zaključak prvostupanjskog suda, odnosno smatra kako ugovor o kreditu ne može opstati, upravo pozivom na odredbe članka 324. stavak 1. ZOO-a u svezi odredbe članka 1021. ZOO-a, a sve pozivajući se i na određenu praksu suda EU.

17. Zaključak prvostupanjskog suda, a glede primjene materijalnog prava kao pravilan prihvaća i ovaj sud.

18. U hrvatskom zakonodavstvu, a valja naglasiti i u pravu Europske unije vrijedi prije svega takozvano načelo afirmacije ugovora.

19. Po ovom načelu valja nastojati da se sklopljeni obvezni ugovor što više održe na snazi a ne da se ukidaju.

20. Tako je odbrom članka 324. stavak 1. ZOO-a propisano kako nišetnost neke odredbe ugovora ne povlači nišetnost ugovora ako on može opstati bez nišetne odredbe i ako ona nije bila ni uvjet ugovor ni odlučujuća pobuda zbog koje je ugovor sklopljen, dok je stavkom 2. citirane odredbe propisano kako će ugovor ostati valjan čak i ako je nišetna odredba bila uvjet ili odlučujuća pobuda ugovora u slučaju kad je nišetnost ustanovljena upravo da bi ugovor bio oslobođen te odredbe i vrijedio bez nje.

21. Ovo načelo afirmacije ugovora u biti proizlazi ne samo iz članka 324. ZOO-a već ono izvire iz odredbe članka 319. stavak 2. ZOO-a, a po kojoj odredbi pri tumačenju spornih ugovornih odredbi ne treba se držati doslovnog značenja pojedinih izričaja, već treba istraživati zajedničku namjeru ugovaratelja i odredbu tako razumjeti kako to odgovara načelima obveznog prava utvrđenih ZOO-om.

22. Načelo afirmacije ugovora toliko je rasprostranjeno, te se ono protegnulo i na druge određene pravne radnje, pa je tako Zakon o nasljeđivanju (dalje: ZN – "Narodne novine", broj 48/03, 163/03, 35/05, 127/13, 33/15 i 14/19) u odredbi članka 27. stavak 4. propisao da ako su

samo neke oporučne odredbe napravljene pod prijetnjom ili silom, zbog prijevare, ili u zabludi, to ne povlači za sobom nevaljanost i ostalih odredaba ako one mogu opstati bez te odredbe.

23. Ovo načelo afirmacije, odnosno po kojem ništetnost pojedinih odredaba ugovora samo po sebi redovno ne povlači i ništetnost čitavog ugovora je bilo prihvaćeno još u Justinijanovim digestama, i to po načelu "utile per inutile non vitiatur" odnosno korisno se ne kvari nekorisnim pa utoliko ako u ugovoru ima ništetnih odredaba one ne utječu na druge valjane odredbe.

24. Pravilno je prvostupanjski sud zaključio kako ugovor o kreditu može pravno opstati bez konkretne ništave odredbe, a uostalom, ponovno u smislu odredbe članka 20. točka 1. Zakona o sudovima valja ukazati tužiteljici s obzirom na njenu žalbu kako je još Vrhovni sud nakon što je odlukom Ustavnog suda od 29. siječnja 1997. ("Narodne novine", broj 11/97) ukinuta odredba članka 9. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ("Narodne novine", broj 58/95) u većem broju odluka (npr. Rev-245/00) utvrdio samo dijelom ništetnim, odnosno ništavim ugovore o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, i to na način da je utvrdio ništetnim cijenu stana utvrđenu u većem iznosu, kao i učešće kupca te obročnu isplatu.

25. Pored toga Vrhovni sud je i zaključio kako je moguće da ugovor kojim se ugovaraju zatezne kamate po stopi većoj od propisane bude djelomično ništetan, odnosno ništav (tako Vrhovni sud u odluci Rev-1411/99).

26. U ovom konkretnom slučaju s obzirom da je ugovor u cijelosti realiziran, to odluke koje tužiteljica citira, a koje su donesene od strane Suda EU ne mijenjaju u ovoj konkretnoj situaciji pravni zaključak ovog suda.

27. Stoga je prvostupanjski sud zaista pravilno primijenio materijalno pravo.

28. Prvostupanjska presuda nije opterećena povredama postupka na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti u smislu odredbe članka 365. stavak 2. ZPP-a.

29. Odluka o troškovima postupka je pravilna jer je utemeljena na odredbi članka 154. stavak 1. ZPP-a.

30. Slijedom navedenog, valjalo je na temelju odredbe članka 368. stavak 1. ZPP-a odbiti tužiteljčinu žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostupanjsku presudu.

U Splitu 15. veljače 2024.

Predsjednica vijeća:
Nediljka Radić, v. r.